

แบบฟอร์มข้อมูลและความรู้ของบุคลากรของสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์

ชื่อ-นามสกุล พัชรีวรรณ เจนสาริกรณ ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ

กลุ่มงาน/ฝ่าย พัฒนาประชากร

1. งานที่ได้รับผิดชอบ

- การดำเนินงานเกี่ยวกับงานต่างประเทศ การศึกษาดูงานในและต่างประเทศ (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ)
- งานหลักสูตรอนามัยการเจริญพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษาและสถาบันบรมราชชนก
- งานสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ เขตเศรษฐกิจพิเศษ/ต่างด้าว/ด้อยโอกาส
- การขับเคลื่อนนโยบายยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย รวมทั้งยาและหัตถการเพื่อยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย
- การขับเคลื่อนและขยายเครือข่าย RSA การเยี่ยมเสริมพลังเครือข่ายจัดบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย และการจัดอบรมยุติการตั้งครรภ์และ MVA
- การขับเคลื่อนนโยบายวางแผนครอบครัวและการคุมกำเนิดกึ่งถาวร (สิทธิประโยชน์และการจัดอบรม)
- การจัดอบรมยาฝังคุมกำเนิดและพื้นความรู้งานวางแผนครอบครัว รวมทั้งการติดตามงานวางแผนครอบครัว
- จัดกิจกรรมให้ความรู้ผ่าน Online งานรักนี้คุมได้/งานรักเป็นปลอดภัย
- งานเตรียมความพร้อมก่อนสมรสและการตั้งครรภ์/ภาวะมีบุตรยาก ในกรณีขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ
- งาน Cluster วัยทำงาน และผู้สูงอายุ
- งานตรวจราชการ เขต 12
- คณะกรรมการบริหารสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
- คณะกรรมการวางแผนและประเมินผล สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์
- คณะกรรมการพัฒนาวิชาการของสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์และกรมอนามัย

2. ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

- ข้อมูลสถานการณ์การคุมกำเนิด
- ข้อมูลสถานการณ์การเฝ้าระวังแท้งและแม่วัยรุ่น
- ข้อมูลสถานการณ์ด้านประชากร (โครงสร้างประชากร/อัตราเจริญพันธุ์รวม/อัตราการเกิด)
- ข้อมูลสถานการณ์การตั้งครรภ์และการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่น
- ข้อมูลการจัดหลักสูตรอนามัยการเจริญพันธุ์ในสถาบันอุดมศึกษา
- ข้อมูลผู้ผ่านการอบรมยาฝังคุมกำเนิด
- ข้อมูลการเข้าถึงสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์
- ข้อมูลสถานบริการที่ขึ้นทะเบียนในการใช้ยายุติการตั้งครรภ์ สถานบริการที่จัดบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย และเครือข่ายแพทย์อาสาส่งต่อยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย
- ข้อมูลและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ SDGs , ICPD
- ข้อมูลเกี่ยวกับสตรีที่มีความพร้อมในการตั้งครรภ์/ภาวะมีบุตรยาก

3. ความรู้สำคัญที่ใช้ในการทำงาน

- ประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย
- พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 /กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง
- ข้อบังคับแพทยสภา/แนวทางปฏิบัติของราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์เกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์
- แนวทางการจัดบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย
- แนวทางการจัดบริการวางแผนครอบครัวตามองค์การอนามัยโลก
- ความรู้เกี่ยวกับสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์
- แนวทางการจัดบริการเตรียมความพร้อมก่อนสมรสและตั้งครรภ์
- ความรู้เกี่ยวกับภาษาต่างประเทศ SDGS , ICPD
- งานวิจัยเกี่ยวกับงานวางแผนครอบครัว และการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย
- การบริหารโครงการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- การประเมินผลโครงการและการถอดบทเรียน

4. ข้อมูล/ความรู้ที่ต้องการเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเอง

- ความรู้และทักษะที่จำเป็นเกี่ยวกับภาษาต่างประเทศ เช่น การเขียน การพูด และการนำเสนอ เป็นต้น
- ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย การประเมินผล และการถอดบทเรียน
- ความรู้ในการเขียนบทความตีพิมพ์ในวารสารในและต่างประเทศ
- การอบรมผู้บริหารระดับกลาง NEGSOE จัดโดยกรมอนามัย และมินิ MBA เป็นต้น
- ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการแผนงาน/โครงการอย่างมีประสิทธิภาพ

แบบฟอร์มการจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM)

ชื่อ-นามสกุล นางสาวพัชรีวรรณ เจนสาริกรณ ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ

กลุ่มงาน/ฝ่าย พัฒนาประชากร

ชื่อเรื่อง การตั้งครรภ์ซ้ำในมารดาวัยรุ่น ในโรงพยาบาลชุมชนแห่งหนึ่งของภาคใต้ Repeated Pregnancy among Adolescents: A Case Study in a Community Hospital, Southern Thailand

บทนำ

ความเป็นมา / วัตถุประสงค์

ปัจจุบันพบอุบัติการณ์ของการตั้งครรภ์วัยรุ่น ทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้ว และกำลังพัฒนาในอัตราสูง ดังตัวอย่างในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสูงร้อยละ 70 (Ventura, Abma, Mosher & Henshaw, 2009) อีกทั้งยังมีอุบัติการณ์การตั้งครรภ์ซ้ำในมารดาวัยรุ่นถึงร้อยละ 24 (Jason, 2007) สำหรับ ประเทศไทย การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีแนวโน้มสูงขึ้นจากปี พ.ศ.2547 ถึง พ.ศ.2553 โดยมีการคลอดในผู้หญิง วัยรุ่นร้อยละ 13.9, 14.3, 14.5, 15.1, 15.5, 16, และ 16.2 (สำนักงานส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย, 2553) ยังพบวัยรุ่นมีการตั้งครรภ์ซ้ำในช่วง 2 ปีต่อมามากกว่าร้อยละ 25 (จิราภรณ์ ประเสริฐวิทย์, 2551) และมักตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจร้อยละ 41 (ปฏิญญา เอี่ยมสำอางค์, รุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์ และพรนภา หอมสินธุ์, 2556) ซึ่ง เป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุขที่มีผลกระทบต่อมารดา และทารกที่ต้องแก้ไข

จากการทบทวนความหมายของการตั้งครรภ์ซ้ำในมารดาวัยรุ่นทั้งในประเทศ และต่างประเทศ มีผู้ให้ความหมายที่เหมือนกัน โดยใช้อายุของมารดาขณะที่ตั้งครรภ์ซ้ำเป็นเกณฑ์ นั่นคือ การตั้งครรภ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป ในอายุของมารดาน้อยกว่า 20 ปี ทั้งนี้ แม้การตั้งครรภ์ครั้งแรกจะเป็นการแท้ง หรือคลอดก่อนกำหนด หรือ ทารกเสียชีวิตก็ตาม (จิราภรณ์ ประเสริฐวิทย์, 2551; Rosengard, 2009) สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ให้ความหมายของการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงวัยรุ่นทำนองเดียวกับที่กล่าวข้างต้น คือ การตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้นครั้งที่ 2 เป็นต้นไปในมารดาที่อายุน้อยกว่า 20 ปี การตั้งครรภ์ซ้ำส่งผลกระทบต่อหลายด้าน เช่น แปรบริการค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น การทำหน้าที่มารดาได้ ไม่อย่างเต็มที่ หากศึกษาอยู่ก็จะมีแรงจูงใจในการศึกษา (ฤดี ปุงบางกะดี และเอมพร รตินธร, 2557) นอกจากนี้การตั้งครรภ์ซ้ำในมารดาวัยรุ่น ยังส่งผลให้มารดาเกิดภาวะแทรกซ้อนอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย ดังตัวอย่างเช่น ภาวะโลหิตจางขณะตั้งครรภ์ (บรรพจน์ สุวรรณชาติ และประภัสสร เอื้อลลิตชวงศ์, 2550) ภาวะ คลอดก่อนกำหนด (Boardman, Allsworth, Phipps & Lapane, 2006) เป็นต้น สำหรับในกรณีมีค่าใช้จ่ายใน การดูแลสูง เนื่องจากต้องเฝ้าระวังความเสี่ยง และภาวะแทรกซ้อนตามมามากมาย เช่น โรคจอประสาทตาใน ทารกคลอดก่อนกำหนดทำให้สูญเสียการมองเห็นหรือตาบอด (อุไรวรรณ โชติเกียรติ และศิริภรณ์ สวัสดิ์วิตร, 2552) นอกจากนี้ ทารกที่คลอดจากมารดาวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ซ้ำ มักมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ (สุวิทย์ เด่นศิริอักษร, 2551) รวมทั้งพัฒนาการชุกภูมิปกติและที่สำคัญยังพบอัตราตายของทารกที่คลอดจากมารดาสูงภูมิมารดากลุ่มปกติทั่ว ๆ ไป (อุไรวรรณ โชติเกียรติ และศิริภรณ์ สวัสดิ์วิตร, 2552) อนึ่งหากวัยรุ่นมีการตั้งครรภ์ซ้ำ จะก่อให้เกิดปัญหาเด็กขาดความอบอุ่นตามมา หรือ การมีอาชีพไม่มั่นคง รายได้ของครอบครัวไม่เพียงพอ ซึ่งส่งผลให้การ เลี้ยงดูบุตรที่เกิดมาไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร (ศรีสมัย เชื้อชาติ, 2550)

การศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุของการตั้งครรภ์ซ้ำ ซึ่งเป็นงานวิจัยในต่างประเทศ พบว่า สาเหตุของการ ตั้งครรภ์ซ้ำ ได้แก่ การมีบุตรคนแรกเร็ว ปัจจุบันจะพบหญิงวัยรุ่นเริ่มมีเพศสัมพันธ์เร็วกว่าในอดีต ดังพบในการ ศึกษาของ ต่างประเทศว่า หญิงวัยรุ่นเริ่มมีเพศสัมพันธ์เมื่ออายุตั้งแต่เริ่มเข้าสู่วัยรุ่น ผลจากการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่มีการป้องกัน ทำให้มีการตั้งครรภ์ตามมา (Omar, Fowler & McClanahan, 2008) การขาดความรู้ความเข้าใจ เรื่องการป้องกันการ ตั้งครรภ์ หรือการคุมกำเนิด เนื่องจากยังไม่เข้าใจวิธีการใช้และผลข้างเคียงที่ถูกต้องของการคุมกำเนิด (Omar, Fowler & McClanahan, 2008) การขาดความตระหนักในการป้องกันการตั้งครรภ์ เพราะ เมื่อมารดาวัยรุ่นอยู่ร่วมกับสามี หากมีความต้องการทางเพศก็มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้มีการป้องกันการตั้งครรภ์ (Boardman, Allsworth, Phipps & Lapane, 2006) อีกทั้งการช่วยเหลือของครอบครัว เนื่องจากเมื่อหญิงวัยรุ่นคลอดบุตรคนแรก พ่อแม่ของหญิงวัยรุ่นจะ รับภาระดูแลบุตรให้ ทำให้หญิงวัยรุ่นไม่ได้รับผลกระทบจากการเลี้ยงลูก จึงเกิดการตั้งครรภ์ซ้ำตามมา (Kaplan, Feinstein, Fisher, Klein, Olmedo, Rome, et al, 2001) กลุ่มเพื่อนก็มีส่วนทำให้เกิดการตั้งครรภ์ซ้ำ คือกลุ่มเพื่อนที่ มารดาวัยรุ่นคบอยู่ เมื่อเพื่อนมีพฤติกรรมการตั้งครรภ์ซ้ำในช่วงอายุวัยรุ่น ทุกคนในกลุ่มก็จะมีพฤติกรรมตั้งครรภ์ซ้ำ เหมือนกัน (Rowlands, 2010) ในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำในมารดาวัยรุ่น พบว่า การให้ความรู้เรื่องความเสี่ยง หรือ ผลกระทบของการตั้งครรภ์แก่มารดาวัยรุ่นให้เข้าใจว่าการตั้งครรภ์ซ้ำ ส่งผลกระทบต่อทั้งด้านมารดาวัยรุ่น เช่น ด้าน มารดา ทำให้คลอดก่อนกำหนดได้ ทำให้เครียดด้านค่าใช้จ่าย ด้านลูก ทำให้น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์และป่วยบ่อย สามารถ ทำให้มารดาวัยรุ่นมีพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำได้ (เกตุยลศิริ ศรีวิไล, 2554) และการให้ความรู้เรื่องการ คุมกำเนิด แก่มารดาวัยรุ่น จะสามารถเว้นช่วงการตั้งครรภ์ได้ (Omar, Fowler & McClanahan, 2008) มีการศึกษาใน ต่างประเทศในการเว้นช่วงการตั้งครรภ์ เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำในมารดาวัยรุ่น พบว่า การใช้ยาฝัง คุมกำเนิดเป็นวิธี ที่ดีกว่าการใช้ยาฉีดคุมกำเนิด (Lewis, Doherty, Hickey & Skinner, 2009) จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัย มองเห็นปัญหาและความสำคัญของการตั้งครรภ์ซ้ำในมารดาวัยรุ่นหลังคลอด จึงได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้มารดา วัยรุ่นถ่ายทอดความคิดเห็น ประสบการณ์ของตนเอง โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับสาเหตุของการตั้งครรภ์ซ้ำทั้งด้าน ตนเอง สามี พ่อแม่ เพื่อน สังคม เศรษฐกิจ และ ความต้องการการช่วยเหลือ ในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ อีกทั้ง การศึกษาที่ผ่านมา ในประเทศไทยยังขาด องค์ความรู้และการศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุของการตั้งครรภ์ซ้ำ และการป้องกันการ ตั้งครรภ์ยังมีน้อย ดังนั้น ผู้วิจัย จึงศึกษาในมารดาวัยรุ่นหลังคลอดที่ตั้งครรภ์ซ้ำในโรงพยาบาลชุมชนแห่งหนึ่งใน ภาคใต้เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของการตั้งครรภ์ซ้ำในมารดาวัยรุ่น และความต้องการการช่วยเหลือในด้านการป้องกัน การตั้งครรภ์ซ้ำ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับบุคลากรด้านสุขภาพในการนำมาปรับปรุง การให้บริการในการดูแลและป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำในมารดาวัยรุ่นหลังคลอด ส่งผลถึงคุณภาพชีวิตที่ดีด้านอนามัยการ เจริญพันธุ์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุของการตั้งครรภ์ซ้ำในมารดาวัยรุ่น
2. เพื่อศึกษาความต้องการในการช่วยเหลือในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำในมารดาวัยรุ่น

ผลการศึกษา พบว่า สาเหตุการตั้งครรภ์ซ้ำในมารดาวัยรุ่น เกิดจาก 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายในตัวมารดาวัยรุ่นเอง ได้แก่ ขาด ความรู้ที่ถูกต้องในการคุมกำเนิด ขาดความตระหนักในการป้องกันคุมกำเนิด และต้องพึ่งพาสามีทางด้านเศรษฐกิจ จึงผูกมัดสามีด้วยการมีลูก สำหรับปัจจัยภายนอก ได้แก่ 1) การได้รับความช่วยเหลือจากครอบครัว 2) การยอมรับการ ตั้งครรภ์จากกลุ่มเพื่อนและญาติและ 3) การไม่ได้รับการคุมกำเนิดในช่วงเวลาที่เหมาะสม ส่วนความต้องการการ ช่วยเหลือในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำของมารดาวัยรุ่น มี 2 เรื่องคือ 1) การฝังยาคุมกำเนิดฟรีหลังคลอด ครรภ์แรก

เมื่อมารับบริการตรวจแผลฝีเย็บ 10 วันหลังคลอด 2) ต้องการให้บุคลากรสาธารณสุขให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการตั้งครรภ์ซ้ำ และประสิทธิภาพของยาฝังคุมกำเนิดแก่มารดาวัยรุ่น สามี และพ่อแม่ หลังคลอดลูกคนแรก

ประโยชน์ที่ได้จากงานวิจัย

ผลการวิจัยฉบับนี้ เป็นประโยชน์สำหรับข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ จัดกิจกรรมสำหรับการดูแลมารดาวัยรุ่นหลังคลอด ตั้งแต่มีบุตรคนแรก ให้สามารถ เว้นช่วงการตั้งครรภ์ในการมีบุตรคนที่ 2 เมื่ออายุมากกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของมารดาวัยรุ่น ได้แก่ การให้ความรู้ในเรื่องวิธีการคุมกำเนิดที่ถูกต้องและเหมาะสมกับวัยรุ่น รวมทั้งการจัดบริการฝังยาคุมกำเนิดซึ่งเป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับวัยรุ่น เพื่อจะได้ลดปัญหาการตั้งครรภ์ซ้ำในมารดาวัยรุ่น และลดผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมา